

LOKALNI EKONOMSKI FORUM
«Kako privući i zadržati strane investicije?»

Zapisnik

sa drugog sastanka Lokalnog ekonomskog foruma BPK Goražde,
održanog u ALDI-ju, 29. 06. 2004. god.

Prvi dio sastanka:

1. Uvod

Sastanak Lokalnog ekonomskog foruma je otvorio Zijo Terović, koji je pozdravljajući prisutne kazao da Privredna komora BPK Goražde i ALDI u.g. već duže vrijeme nastoje organizovati sastanak ovakvog tipa, na kojem je predviđen dijalog učesnika, pozvao ih je da se na drugom dijelu sastanka uključe u diskusiju i dao je riječ Demiru Imamoviću, direktoru ALDI u.g. da iznese izlaganje na temu sastanka.

2. Osnovni trendovi u privlačenju SDI: vladine politike i stvaranje preduslova, konkretne prakse i iskustva u privlačenju SDI i tehnike za privlačenje SDI.

Demir Imamović je na početku kazao da su teme koje se odnose na SDI jako popularne, tako je i u BiH, u kojoj se jako malo govori o tome šta se radi na nivou države po pitanju SDI, a posebno o pitanju kako ih zadržati. U BiH nema nijedan dokument koji se odnosi na zadržavanje SDI.

U svom izlaganju, osvrnuo se na trend povećanja trgovine 80-ih godina, u kojem su najveću ulogu imale strane investicije, koji doveo je i do sloma komunističkih zemalja, te na trend preseljenja preduzeća zbog nižih troškova poslovanja (primjer su informacione tehnologije, koje najčešće imaju sjedište u SAD, a od kojih se 70 % proizvodi u zemljama u razvoju.

Potreba BiH za stranim investicijama je najočitija zbog mogućnosti zapošljavanja velikog broja ljudi. Međutim, u svom izlaganju naveo je i drugu stranu SDI potrebnih BiH: BiH je potrebno 2 milijarde USD, a samo 500 mil. Se može obezbijediti iz domaćeg kapitala, što znači da BiH treba 1, 5 milijardi USD stranih direktnih investicija. Od 700 milijardi USD, koje stoje na raspolaganju za SDI u cijelom svijetu, oko 70 % ide na 30 najbogatijih zemalja, a preostalih 30 % ide na ostale zemlje, najviše na Kinu, zatim ostale zemlje Istočne Azije, Latinsku Ameriku, tako da na kraju ostaje 2 % za Jugoistočnu Evropu, a to opet ide u zemlje koje su od 1. maja ušle u EU. Postavio je pitanje pozicije BiH, koja se nalazi tek poslije Bugarske, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, Makedonije, tj. kako u BiH obezbijediti nedostajućih 1, 5 milijardi USD, kada sve zemlje traže SDI, od najbogatijih do najsiromašnijih zemalja svijeta.

U BiH, naveo je, postoji Zakon o politici SDI, od '98 god, kojim su obezbijedeni u prvom redu *fiskalni podsticaji*, kao što su oslobođenje od poreza na dobit, na uvoz repromaterijala, budućeg poreza na promet, ali su ovi podsticaji na dnu svih ostalih zemalja. Druge grupe podsticaja SDI su da države kriraju posebne *budžetske podsticaje*,

kojima ulažu u infrastrukturu, radnu snagu i stručno usavršavanje radne snage (primjer Intela i El Salvadora). Treća grupa podsticaja su *direktni finansijski podsticaji* (primjer Južna Koreja, koja za svaku investiciju od preko 20 miliona USD daje 20 % finansijskih podsticaja i tako subvencionira investicije). Demir Imamović je naveo još neke primjere podsticaja dolaska SDI, kao što su oslobađanje od poreza na promet (Ford i General Motors u Brazilu), otvoreno pismo premijera Južne Koreje i zakup medijskog prostora.... Mnoge tehnike su proizašle iz procesa privlačenja SDI, kazao je, a osnovno je da zajednice moraju biti pozitivno raspoložene prema SDI, tj. interes lokalne zajednice mora postojati, da bi strane kompanije došle i investirale. Negativna strana SDI je da strane kompanije u stvari dolaze da bi koristile prirodne resurse zemlje ili zbog niskih troškova rada u toj zemlji, nepoštujući zakone o radu, nepoštujući radno vrijeme, politike PIO-a, politike praznika, sužavaju prava na sindikalno organizovanje, daju niske plate.

3. Problemi zadržavanja investicija: globalna trgovina i globalna konkurencija, natjecanje za inostranim investicijama, uspješne prakse u zadržavanju SDI

Demir Imamović je na početku ove teme sastanka istakao da se problem zadržavanja investicija javlja zbog sve veće globalizacije, preduzeća se iz Amerike sele u Meksiko, iz Meksika u Kinu... Talijanske firme koje su otvorile svoje pogone u Sloveniju, sada sele u Hrvatsku, onda će se pitati da li će ih preseliti u BiH ili u Srbiju ili u Bugarsku, dolazi do visokog toka ljudi, preseljenja kadova, a sve uz garancije da će: 1) firme dobiti garancije da će SDI biti podržane od strane lokalnih zajednica i 2) da će lokalne zajednice dati stručnu snagu i pokušati biti bolje od drugih lokalnih zajednica. Sve ovo govori da je u BiH potrebno uraditi more stvari da bi strane investicije došle u BiH.

Drugi dio sastanka:

4. Diskusija: Kako unaprijediti priliv stranih investicija u Goražde?

Zijo Terović je učesnike pozvao na diskusiju i naveo primjer neefikasnosti administracije: Općinsko vijeće Općine Goražde je godinu dana čekalo na mogućnost dodjele poljoprivrednog zemljišta – voćnjaka poduzetniku koji je podnio zahtjev za dodjelu zemljišta. Osvrnuo se na poljoprivredu i da o primjer Fabrike za preradu voća i Mljekare Milgor koja radi sa 50 % kapaciteta. Učesnike je pozvao na diskusiju o tome šta vlasti u Kantonu i Općini moraju uraditi da bi opboljšali atmosferu poduzetništva u Goraždu i privukli SDI.

Abduselam Sijerčić se uključio u diskusiju, kazavši da je potrebno govoriti i o tome kako stimulisati domaćeg investitora. Kazao je da se domaći investitori destimuliraju, strani su oslobođeni, a domaći su kažnjeni, strani nemaju emocije prema radnicima, a domaći su destimulisani olakšicama koje imaju strani investitori. Iznio je stav koji su učesnici podržali: i strane i domaće investitore potrebno je tretirati jednako i potrebno je nešto učiniti na tom planu.

Mirsad Hubanić se uključio u diskusiju, govoreći o kadrovima. Kazao je da je potrebno locirati kadrove i posvetiti im veću pažnju, da vlasti trebaju staviti na papir šta je to što imaju od ljudskog potencijala. Takođe, potrebno je podržati domaće ljude i firme koje pošteno posluju. Predložio je da LEF uputi zaključak koji bi vlade u Kantonu obvezao da posvete pažnju ljudkim resursima, što su učesnici podržali. Dalje je govorio o praksi EU, navodeći primjer Češke koja je u EU, ali koja više nema socijalne politike, što je negativno i primjer Švicarske koja je na čelu evropskih zemalja, ali koja nije u EU. Vezano za poljoprivredu, rekao je da poljoprivreda nije motika, da se u poljoprivredu treba investirati, i da se ovdje jako rizično baviti poljoprivredom, jer se ovaj kraj ne može takmičiti ni sa Posovanim, ni na Evropskom tržištu. Istako je i problem negativne atmosfere koja vlada u zajednici, tj, da su lopovi svi oni koji uspiju i kazao da se takv aklima mora pod hitno promijeniti.

Ibro Imamović uključio se u diskusiju, kazavši da je opća atmosfera za razvoj privrede u Kantonu katastrofa, navodeći primjer da ima ljudi – Goraždana koji bi ovdje nešto i uložili, ali da u ovakvoj atmosferi u Kantonu, u kojoj se deklarativno podržava poduzetništvo, niko od njih neće uložiti. Dalje je kazao da su ovakva sastajanja odlična, jer postoji potreba zajedničkih diskusija u atmosferi neopterećenoj politikom.

Abid Kalkan je naveo primjer Busovače i Kiseljaka, koji su za Goražde nekad bili sela, i s tim u vezi kazao je da bi ovdeprivrednici trebali zajednički definisati uslove i prava. Dalje je naveo problem birokratskog aparata, kazavši da je potrebno definisati za koliko dana uprava mora registrovati firmu onome ko podnese zahtjev za registraciju.

Enes Međuseljac istakao je problem edukacije građana da ne pričaju o tome ko nudi projekat, nego kakav projekat nudi. Takođe ja kazao da u medijima mi sami sebi namećemo negativan predznak.

Mirsad Hubanić se uključio u diskusiju navodeći primjer hotela u centru grada, koji je , kazao je, šamar gradu i dokaz koliko smo sposobni svima onima koji godinama tokom Festivala dolaze u Goražde. Istako je potrebu iznalaženja rješenja za hotel.

Ibro Mašala kazo je da je tema današnjeg Foruma za Savjet Ministara i predložio je da se nivoi vlasti u državi uključe u razvoj ekonomije sa povoljnim kreditnim linijama, npr, da se Razvojna investiciona banka pretvori u kreditnu. Dalje je kazao da je potrebno zaokružiti ekonomski prostor regije, tražiti javne radove, plin, tunel i dati značaj turizmu.

Dr. Emir Frašto istakao je problem naplaćivanja poreza, kazavši da u Goraždu treba oporezovati sve neiskorištene poslovne prostore. Vezano za turizam, kazao je da grad treba kulturu, počevši od čišćenja dvorišta, bacanja smeća u kontejnere, sklanjanja drva, i posebno hotela. Naglasio je i bitnost školstva, a računari za škole stoje godinama zapakovani u paketima.

Elfad Mašala kazao je da su Privredna komora BPK i ALDI u.g. napravili dobar korak sa Lokalnim ekonomskim forumom, ali da je potrebno da se konkretizuju stvari, odrede

ciljevi LEF-a, faktori pomoći i faktori otpora, da LEF kaže koje su nam komparativne prednosti i šta je to što nas onemogućava da investiramo kao i drugi, da kaže koje su beneficije kod nas u odnosu na beneficije u Lukavcu, razlike između našeg Kantona i ostalih kantona, navodeći negativan primjer zaustavljanja vozila i konrole od strane policije 5-6 puta, što utiče da se neko osjeća kao kriminalac. Istakao je i pitanje donošenja Zakona o razvoju manje razvijenih područja. Na kraju svoje diskusije je kazao da je LEF potreban da bi se od strane privrednika podnijeli izdefinisani zahtjevi prema općinama i Kantonu i da treba da preraste u nešto veće, i da uvede godišnju manifestaciju-susret privrednika.

Abduselam Sijerčić je istakao problem «isticanja» pojedinaca iz privrede, dajući primjer kako vlast kantonalnog nivoa kada dođu neke delegacije uvijek ističe određene pojednince, a ne daje šansu ostalima da učestvuju u radu sastanaka delegacija.

Zapisnik:

Delila Klovo

DODATAK 1: Lista učesnika

R.br	Ime i prezime	Institucija	Tel / fax
1.	Zijo Terović	Privredna komora BPK Goražde	227-644
2.	Alem Mujković	Mikro Aldi	226-456
3.	Zahir Kajević	«Kaja-Company» Goražde	228-928
4.	Enes Međuseljac	Ministarstvo za privredu BPK	224-028
5.	Amer Karović	Služba za privredu Općine Goražde	221-002
6.	Abduselam Sijerčić	Poduzetnik	221-310
7.	Ibro Mašala	Poduzetnik	061/217-290
8.	Elfad Mašala	«Agros» Goražde	061/136-970
9.	Abid Kalkan	OV Ustikolina	061/677-200
10.	Ibrahim Imamović	«Staza»	221-019
11.	Enisa Lapo	Služba za privredu Općine Goražde	228-711
12.	Mirsad Hubanić	Agropodrinje Goražde	221-291
13.	Emir Frašto	SDP BiH	223-294
14.	Nijaz Ratković	ALDI	227-850
15.	Demir Imamović	ALDI	227-850
16.	Delila Klovo	ALDI	227-850